Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Image not found or type unknow

Державний обліковий номер: 0826U002695

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 19-06-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дігтенко Марина Володимирівна

2. Maryna V. Dihtenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0002-2178-2913

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Спеціальна психологія

Дата захисту: 23-06-2026

Спеціальність за освітою: Психологія

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 0000000000

Місцезнаходження: 00000, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 13787

Повне найменування юридичної особи: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21560861

Місцезнаходження: вул. М. Берлинського, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21560861

Місцезнаходження: вул. М. Берлинського, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.29.21, 15.21

Тема дисертації:

1. Психологічний супровід соціалізації дітей з синдром Дауна

2. Psychological support for the socialization of children with Down syndrome

Реферат/анотація:

1. У дисертації здійснено комплексне теоретико-емпіричне дослідження проблеми психологічного супроводу соціалізації дітей з синдромом Дауна. Актуальність теми зумовлена зростанням уваги до питань якості життя дітей із особливостями психофізичного розвитку, необхідністю створення ефективних психолого-педагогічних умов для їхньої гармонійної соціалізації, а також потребою науково обґрунтованих моделей супроводу, що враховують індивідуальні особливості розвитку та провідну роль родинного середовища. У роботі з'ясовано сутність поняття психологічного супроводу та його впливу на подальшу соціалізацію дітей з синдромом Дауна як багатовимірного процесу засвоєння соціального досвіду, формування системи міжособистісних стосунків, розвитку емоційної стабільності, пізнавальної активності та поведінкової саморегуляції. Встановлено, що специфіка психологічного супроводу соціалізації цієї категорії дітей визначається поєднанням когнітивних особливостей, мовленнєвих труднощів, своєрідності емоційного

реагування та потреби у підвищеній підтримці зі сторони дорослих. Доведено, що ефективний психологічний супровід має бути системним, поетапним і спрямованим на розвиток взаємопов'язаних компонентів особистості. У процесі дослідження проаналізовано сучасні підходи до розуміння психологічного супроводу як цілеспрямованої діяльності, що забезпечує створення сприятливих умов для особистісного розвитку дитини, попередження вторинних труднощів та формування соціалізації. Визначено, що психологічний супровід соціалізації дітей з синдромом Дауна повинен охоплювати діагностичний, корекційно-розвитковий, консультативний і просвітницький напрями роботи. На основі узагальнення теоретичних положень та результатів емпіричного вивчення розроблено модель психологічного супроводу соціалізації дітей з синдромом Дауна, яка включає три взаємопов'язані компоненти: емоційний, пізнавальний і поведінковий та визначено їхні функції. Емоційний компонент моделі передбачає формування позитивного емоційного фону розвитку, здатності до розпізнавання та відповідного вираження власних почуттів, розвитку емпатії, зниження рівня тривожності та підвищення впевненості в собі. У роботі з'ясовано, що емоційна сфера дітей з синдромом Дауна є одночасно ресурсною та вразливою: з однієї сторони, вони характеризуються відкритістю до контакту та потребою у спілкуванні, з іншого – можуть проявляти труднощі саморегуляції та залежність від зовнішньої оцінки. У межах моделі визначено шляхи розвитку емоційної компетентності через систематичну підтримку, створення ситуацій успіху та формування позитивного образу «Я». Пізнавальний компонент моделі спрямований на розвиток мислення, уваги, пам'яті, мовлення, а також соціального пізнання – здатності розуміти соціальні ролі, норми та очікування. У дослідженні встановлено, що уповільнений темп переробки інформації та особливості узагальнення потребують спеціальної організації психологічної роботи, яка включає поетапність, повторюваність, опору на наочність і конкретний досвід дитини. Визначено, що розвиток пізнавального компонента є основою формування усвідомленої соціальної поведінки та розширення соціального досвіду. Поведінковий компонент моделі охоплює формування соціально прийнятних способів взаємодії, дотримання правил, уміння співпрацювати, проявляти ініціативу та вирішувати конфліктні ситуації. У роботі доведено, що соціальна поведінка дітей з синдромом Дауна формується за умов систематичного закріплення навичок у різних життєвих ситуаціях. Важливим результатом дослідження стало визначення взаємозв'язку між розвитком емоційної саморегуляції та стабільністю поведінкових проявів. Окрему увагу в роботі приділено виявленню впливу батьків на процес психологічного супроводу соціалізації дітей з синдромом Дауна. Під час дослідження з'ясовано, що стиль батьківського ставлення, рівень емоційної підтримки, очікування щодо можливостей дитини та характер взаємодії в родині суттєво впливають на формування соціальної компетентності в подальшому. Встановлено, що приймання особливостей розвитку дитини, стимулювання її самостійності та створення психологічних умов мов для соціальної активності сприяють підвищенню рівня адаптованості та впевненості. Натомість надмірна опіка, занижені очікування або емоційна напруженість у родині можуть гальмувати розвиток автономності та соціальної ініціативи. У межах емпіричної частини роботи було адаптовано існуючі методики щодо визначення компонентів психологічного супроводу соціалізації дітей з синдромом Дауна, розроблено та апробовано авторські анкети-опитувальники для батьків і фахівців з метою комплексної оцінки процесу психологічного супроводу соціалізації дітей з синдромом Дауна та визначення чинників, що впливають на його ефективність.

2. The dissertation presents a comprehensive theoretical and empirical study of the problem of psychological support for the socialization of children with Down syndrome. The relevance of the topic is обусловлена the growing attention to the quality of life of children with psychophysical developmental особенностями, the need to create effective psychological and pedagogical conditions for their harmonious socialization, as well as the demand for scientifically grounded support models that take into account individual developmental characteristics and the leading role of the family environment. The study clarifies the essence of the concept of psychological support and its influence on the further socialization of children with Down syndrome as a multidimensional process of acquiring social experience, forming a system of interpersonal relationships, and developing emotional stability, cognitive activity, and behavioral self-regulation. It is established that the specificity of psychological support for the socialization of this category of children is determined by a combination of cognitive characteristics, speech

difficulties, peculiarities of emotional responses, and the need for increased support from adults. It is proven that effective psychological support should be systematic, phased, and aimed at developing interrelated components of personality. The research analyzes modern approaches to understanding psychological support as a purposeful activity that ensures the creation of favorable conditions for a child's personal development, prevention of secondary difficulties, and facilitation of socialization. It is determined that psychological support for the socialization of children with Down syndrome should include diagnostic, corrective-developmental, consultative, and educational areas of work. Based on the generalization of theoretical provisions and the results of empirical research, a model of psychological support for the socialization of children with Down syndrome has been developed, which includes three interrelated components: emotional, cognitive, and behavioral, and their functions are defined. The emotional component of the model involves the formation of a positive emotional background for development, the ability to recognize and appropriately express one's own feelings, the development of empathy, reduction of anxiety levels, and enhancement of self-confidence. The study reveals that the emotional sphere of children with Down syndrome is both a resource and a vulnerability: on the one hand, they are characterized by openness to contact and a need for communication; on the other hand, they may experience difficulties with self-regulation and dependence on external evaluation. Within the model, ways of developing emotional competence are defined through systematic support, creating situations of success, and forming a positive self-image. The cognitive component of the model is aimed at developing thinking, attention, memory, speech, as well as social cognition—the ability to understand social roles, norms, and expectations. The study establishes that a slower pace of information processing and specific features of generalization require a special organization of psychological work, including step-by-step instruction, repetition, reliance on visual aids, and the child's concrete experience. It is determined that the development of the cognitive component forms the basis for conscious social behavior and the expansion of social experience. The behavioral component of the model includes the formation of socially acceptable ways of interaction, adherence to rules, the ability to cooperate, show initiative, and resolve conflict situations. The study proves that the social behavior of children with Down syndrome is formed through systematic reinforcement of skills in various life situations. An important result of the study is the identification of the relationship between the development of emotional self-regulation and the stability of behavioral manifestations. Special attention is paid to identifying the influence of parents on the process of psychological support for the socialization of children with Down syndrome. The study reveals that parenting style, level of emotional support, expectations regarding the child's abilities, and the nature of family interaction significantly influence the formation of social competence. It is established that acceptance of the child's developmental characteristics, encouragement of independence, and the creation of psychological conditions for social activity contribute to increased adaptability and confidence. In contrast, overprotection, low expectations, or emotional tension within the family may hinder the development of autonomy and social initiative.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Дігтенко М.В. Особливості психологічного супроводу дітей із синдромом Дауна в аспекті соціальної компетентності. Moderní aspekty vědy: LXVI. Díl mezinárodní kolektivní monografie. Jesenice: Mezinárodní Ekonomický Institut, 2026. С. 188-204. DOI: https://doi.org/10.52058/66-2026
- Дігтенко М.В. Психологічна підтримка батьків дітей із синдромом Дауна в умовах воєнного часу. Особлива дитина: навчання і виховання. Київ. 2024. № 3 (115). С. 164-182. DOI:

https://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child/article/view/192

- Дігтенко М.В. Дослідження психологічного стану матерів і поведінкових особливостей дітей із синдром Дауна в умовах нестабільності. Особлива дитина: навчання і виховання. Київ. 2024. № 4(116). С. 230-248. DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v116i4.207
- Дігтенко М.В. Психоемоційний стан батьків і поведінкові особливості дітей із синдром Дауна у порівнянні з сім'ями, які виховують дітей з типовим розвитком. Особлива дитина: навчання і виховання. Київ. 2025. № 4(120). С. 166-188. DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v120i4.295
- Дігтенко М.В. Соціалізація та емоційно-поведінкові особливості дітей із синдромом дауна: порівняльне дослідження за методикою ABCID. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. Київ. 2025. № 27. С. 70-90. DOI: https://doi.org/10.33189/epsn.v1i27.294
- Андрієнко М.В. Проблема ранньої соціалізації дітей з синдром Дауна. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Корекційна-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі» (Суми, 09 жовтня 2018 року). Суми. 2018. С. 162–165. Режим доступу: https://repo.sspu.edu.ua
- Дігтенко М.В. Визначення соціалізації в психолого педагогічній літературі. Матеріали Всеукраїнської конференції молодих вчених «Діти з особливими освітніми потребами в умовах сьогодення: вектори психолого-педагогічноїта соціально- реабілітаційної допомоги» (Київ, 15 грудня 2022 року). Київ. 2022. С. 16-23.
- Дігтенко М.В. Психологічна підтримка батьків дітей з синдром Дауна в умовах воєнного часу. Матеріали IX Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології «Освіта осіб з особливими потребами в умовах воєнного часу» (Київ, 25-26 жовтня 2023 року). Київ. 2023. С. 144-150. Режим доступу: https://ispukr.org.ua/articles/23/2023 ЗБІРНИК ТЕЗ.pdf
- Дігтенко М.В. Особливості розвитку дітей з синдром Дауна в спеціальній психолого-педагогічній літературі. Матеріали X Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології «Безбар'єрність в освіті осіб з особливими потребами: досвід та інновації» (Київ, 25-26 жовтня 2024 року). Київ. 2024. С. 112-118.
- Дігтенко М.В. Батьківське ставлення, як визначальний елемент соціалізації дітей із синдромом Дауна. Збірник матеріалів І Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка В.М. Синьова «Синергетичний підхід у розвитку та освіті осіб з обмеженими життєдіяльності». (Київ, 13-14 березня 2026 року). Київ. 2026.
- Дігтенко М.В. Психологічні особливості соціального розвитку дітей дошкільного віку із синдром Дауна. Матеріали І всеукраїнської науково-практичної конференції «Інклюзивна освіта: психолого-педагогічний супровід, соціальна підтримка, інноваційні практики» (Кропивницький, 19 березня 2026 року). Кропивницький. 2026.
- Дігтенко М.В. Психологічні особливості соціалізації дітей із синдром Дауна. Матеріали VI Всеукранської міждисциплінарної науково-практичної конференції з міжнародною участю «Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат» (Тернопіль, 19-20 березня 2026 року). Тернопіль. 2026.
- Дігтенко М.В. Рівень сформованості емоційного компонента соціалізації у дітей дошкільного віку із синдром Дауна. Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції «Психолого-педагогічні проблеми вищої освіти в умовах сучасних викликів» (Харків, 25-26 березня 2026 року).
- Дігтенко М.В. Теоретичні засади психологічного супроводу дітей із синдром Дауна. Матеріали XII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика» (Умань, 26 березня 2026 року). Умань. 2026.
- Дігтенко М.В. Рівень сформованості поведінкового компонента соціалізації дітей із синдром Дауна. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Fundamental and applied scientific research: topical issues, achievements and innovations» (Zdar nad Sazavou, Czech Republic, 26-28 березня 2026 року). Zdar nad Sazavou. 2026. С. 15-17.

Наукова (науково-технічна) продукція: дисертація

Соціально-економічна спрямованість: психологічний супровід соціалізації дітей з синдромом дауна

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0118U003347

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевченко Володимир Миколайович
2. Volodymyr M. Shevchenko

Кваліфікація: д.пед.н., старший науковий співробітник, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0119-3206

Додаткова інформація: https://www.webofscience.com/wos/author/record/P-8760-2016; https://scholar.google.com.ua/citations?user=hqsuHUUAAAAJ&hl=ru

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Соколова Ганна Борисівна
2. Hanna Sokolova

Кваліфікація: д. психол. н., професор, член-кор., 19.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9913-1814

Додаткова інформація: https://pdpu.edu.ua/informatsiya-2/vsi-kategoriji/50-medychne-viddilennia/kafedra-defektologiji-ta-fizichnoji-reabilitatsiji

Повне найменування юридичної особи: Державний заклад "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"

Код за ЄДРПОУ: 02125473

Місцезнаходження: вул. Старопортофранківська, Одеса, 65020, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мамічева Олена Володимирівна

2. Olena V. Mamicheva

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1490-031X

Додаткова інформація: https://scholar.google.com/citations?user=szg6uyYAAAAJ&hl=en

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Донбаський державний педагогічний університет"

Код за ЄДРПОУ: 38177113

Місцезнаходження: Вул. Генерала Батюка, Слов'янськ, Краматорський р-н., 84116, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чеботарьова Олена Валентинівна

2. Olena V. Chebotarova

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4560-3708

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=SCXS9zcAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21560861

Місцезнаходження: вул. М. Берлинського, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бабяк Ольга Олексіївна

2. Olha O. Babiak

Кваліфікація: к. психол. н., с.д., 19.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6337-120

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=5ReeHY0AAAAJ&hl=ru

Повне найменування юридичної особи: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21560861

Місцезнаходження: вул. М. Берлинського, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Вовченко Ольга Анатоліївна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Вовченко Ольга Анатоліївна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Баташева Наталія Іванівна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна

